

MERITÄHDEN RANTA-ASEMAKAAVAN LUONTOSELVITYS

FM (biologi) Turkka Korvenpää

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

17.10.2022

Sisällys:

1. JOHDANTO	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteET	4
4. LUONTOTYYPPIKUVIOT	4
5. PESIMÄLINNUSTO	9
6. LEPAKOT	10
7. MUU LAJISTO	10
8. YHTEENVETO	11
9. KIRJALLISUUS JA LÄhteET	11

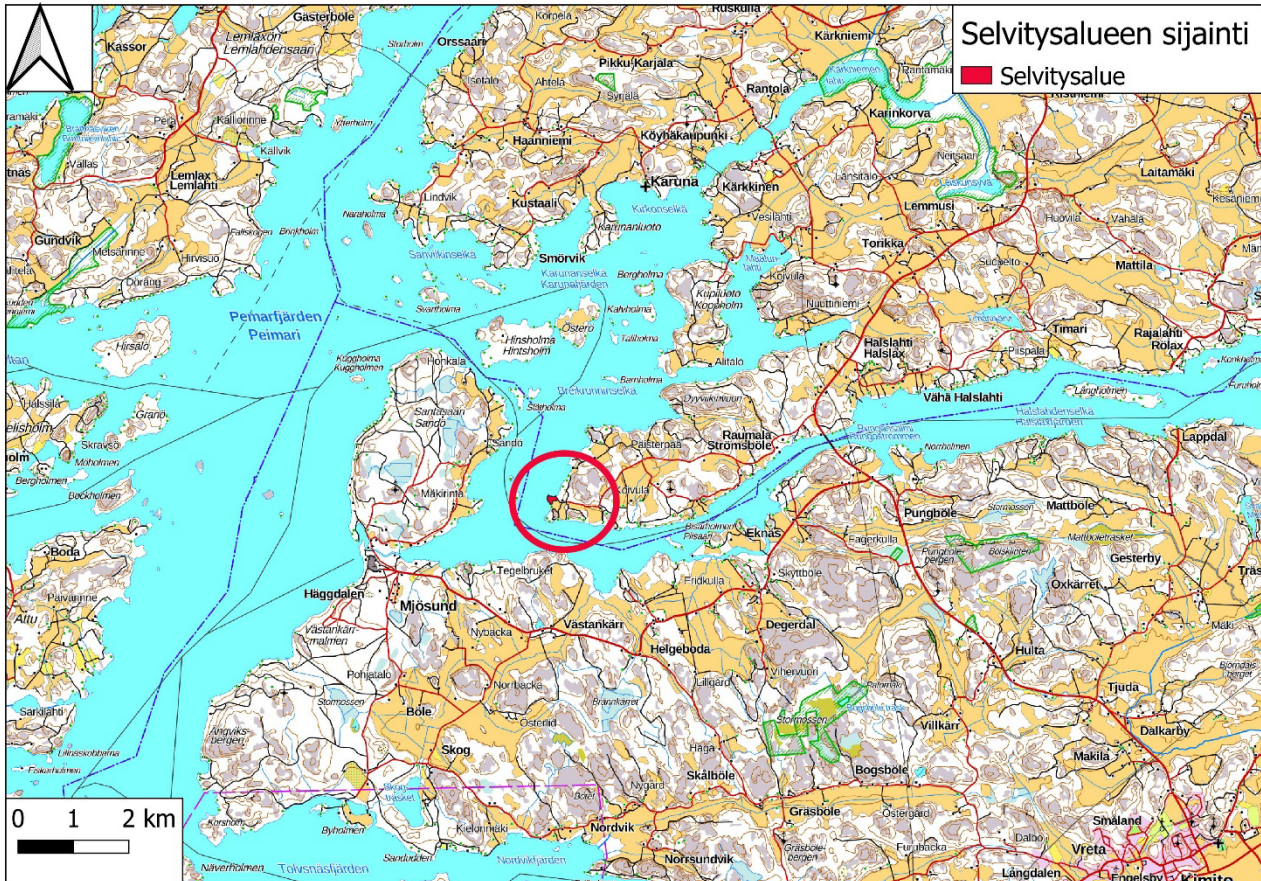
Kannen kuva: Rantakallio länsirannalla.

Pohjakartta ja ilmakeu: © Maanmittauslaitos 10/2022

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä Sauvon Raumalassa sijaitsevan Meritähden ranta-asemakaavan luontoselvityksen (kartta 1).

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

Luontoselvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvot ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työhön sisältyi pesimälinnustokartoitus, lepakkoselvitys, liito-oravakartoitus, viitasammakkokartoitus, muiden EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien ja uhanalaisten lajien esiintymien selvitys sekä luontotyyppikartoitus. Luontotyyppikartoituksessa kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotyypit, luontodirektiivin luontotyypit, Suomen kansainväliset vastuuluontotyypit sekä muut luontoarvoiltaan merkittävät luontotyypit. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuvioihin.

Luontoselvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää. Selvityksen maastotyöt tehtiin touko-kesäkuussa 2022. Työn tausta-aineistoksi hankittiin Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot alueelta aiemmin tunnetuista lajiesiintymistä.

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Selvitysalue sijaitsee Sauvon kunnan lounaisimmassa kärjessä (kartta 1). Alue on kesämökkikäytössä. Patterinokka kohoaa merenrannasta kallioiseksi niemeksi, jonka itäpuolella maasto laskee noustakseen jälleen selvitysalueen itäreunalla. Alue on osittain puustoinen ja rannoilla kasvaa paikoin ruovikkoa. Pohjoisrannalla on ruovikon läpi ruopattu veneväylä.

3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteET

Alueen luontotyyppikartoitus perustuu 10.5., 11.5. ja 11.6.2022 tehtyihin maastokäynteihin. Selvitysalueella ei ole maankäytössä huomioitavia arvokkaita luontotyyppikohteita.

4. LUONTOTYYPPIKUVIOT

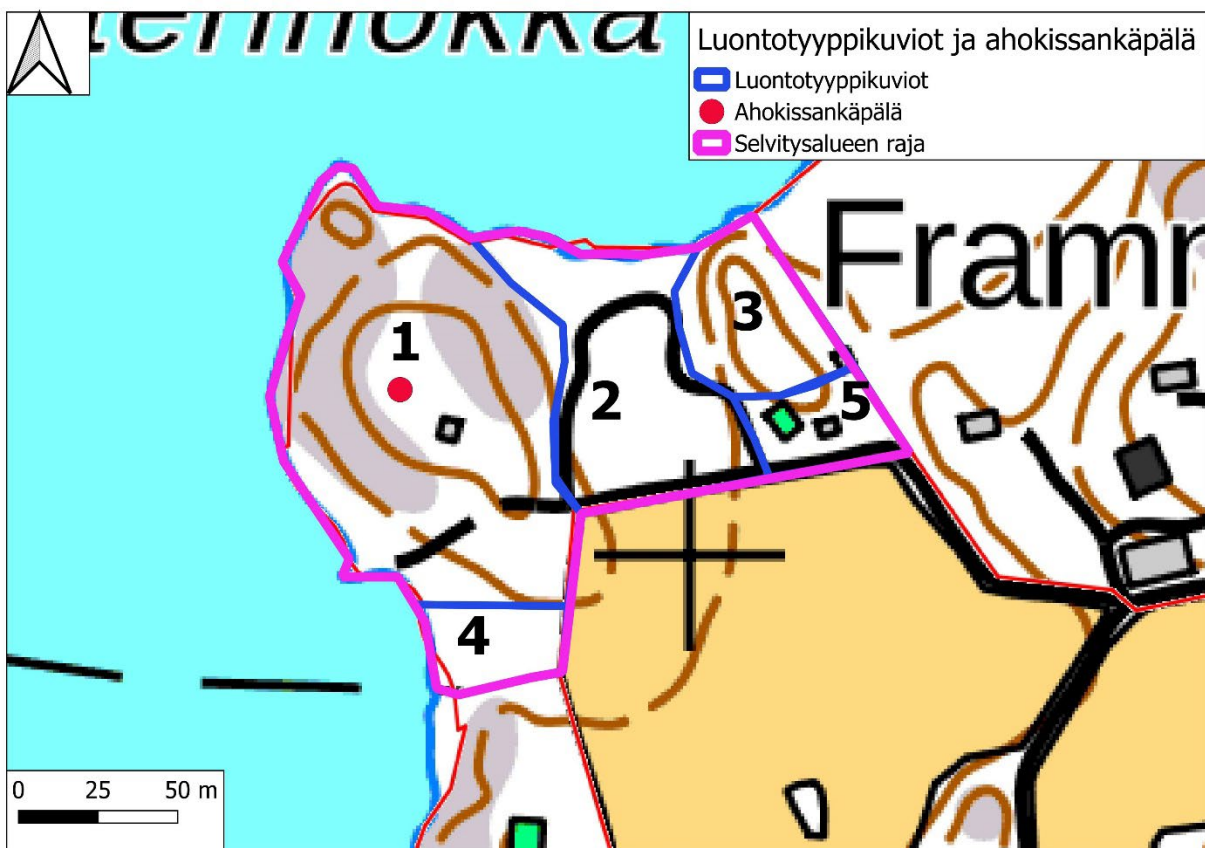
Selvitysalue jaettiin viiteen luontotyyppikuvioon, jotka esitellään alla. Kuviot on merkitty karttoihin 2-3.

KUVIO 1 – KALLIOINEN – PUUSTOINEN NIEMI

Melko puustoinen kallioinen niemi, joka on kesämökkikäytössä. Kalliolla on mm. saunamökki. Länsirannan miltei puuton kallio (kannen kuva) kohoaa suhteellisen tasaisesti merenrannasta. Rantavedessä kasvaa ruovikkoa. Kalliorinteillä on pieniä ketolaikkuja (kuva 1), joilla tavataan mm. mäkitervakkoa (*Viscaria vulgaris*), keto-orvokkia (*Viola tricolor*), keltamaksaruohoa (*Sedum acre*), isomaksaruohoa (*Hylotelephium telephium*), eteläntuoksusimaketta (*Anthoxanthum odoratum*), viherjäsenruohoa (*Scleranthus annuus*), kevät kynsimöä (*Erophila verna*), hentolituruohoa (*Arabidopsis thaliana*), ruoholaukkaa (*Allium schoenoprasum*), ketokelktoa (*Crepis tectorum*) ja mäkilemmikkiä (*Myosotis ramosissima*). Kallion laella pienen mäntyvaltaisen metsikön reunassa on noin puolen neliön

kasvusto silmälläpidettävää ahokissankäpälää (*Antennaria dioica*, kartat 2-3). Niemen korkeimmalla kohdalla kasvaa vanhoja mäntyjä, joiden alla on kuivaa kangasmetsäkasvillisuutta (mm. metsälauhaa ja mustikkaa) (kuva 2). Kuvion itäreunalla on kapealti kuivahkoa lehtoa, jossa kasvaa vanhoja koivuja ja nuorta haapaa. Lehtokaistaleen kasvistoon kuuluvat mm. sinivuokko (*Hepatica nobilis*), aholeinikki (*Ranunculus polyanthemos*), ahomatar (*Galium boreale*), metsäapila (*Trifolium medium*) ja nuokkuhelmikkä (*Melica nutans*). Niemi lienee ollut aikoinaan laitumena, mihin viittaa jossain määrin hakamainen puustorakenne sekä katajan runsaus. Enää perinnebiotooppiarvoja ei kuitenkaan ole. Länsirannan kallion voi tulkita edustavan kasvipeitteisten merenrantakallioiden luontotyyppiä.

Ahokissankäpäläkasvusto olisi hyvä pyrkiä säästämään, sillä tämä laji on vähentynyt voimakkaasti viime vuosikymmeninä.

Kartta 2. Luontotyyppikuvioit ja ahokissankäpäläkasvusto maastokartalla.

KUVIO 2 – NURMIKKOALUE

Kuvio on tasaista nurmikkoaluetta (kuva 3). Pohjoisrannalle on ruopattu rannansuuntainen veneväylä (kuva 4), jonka pohjoispuolella on pieni ruovikko.

Kuva 1. Kallioketoa.

Kuva 2. Männikköä niemen laella luontotyyppikuviolla 1.

KUVIO 3 – RANTAKALLIO JA METSIKKÖ

Merenrannalla on karu kallio, jonka eteläpuolella kasvaa tiheää männikköä. Pensaskerroksessa esiintyy hieman katajaa. Kenttäkerroksessa tavataan runsaasti puolukkaa ja mustikkaa.

Kuva 3. Luontotyyppikuvio 2 on nurmikkoo.

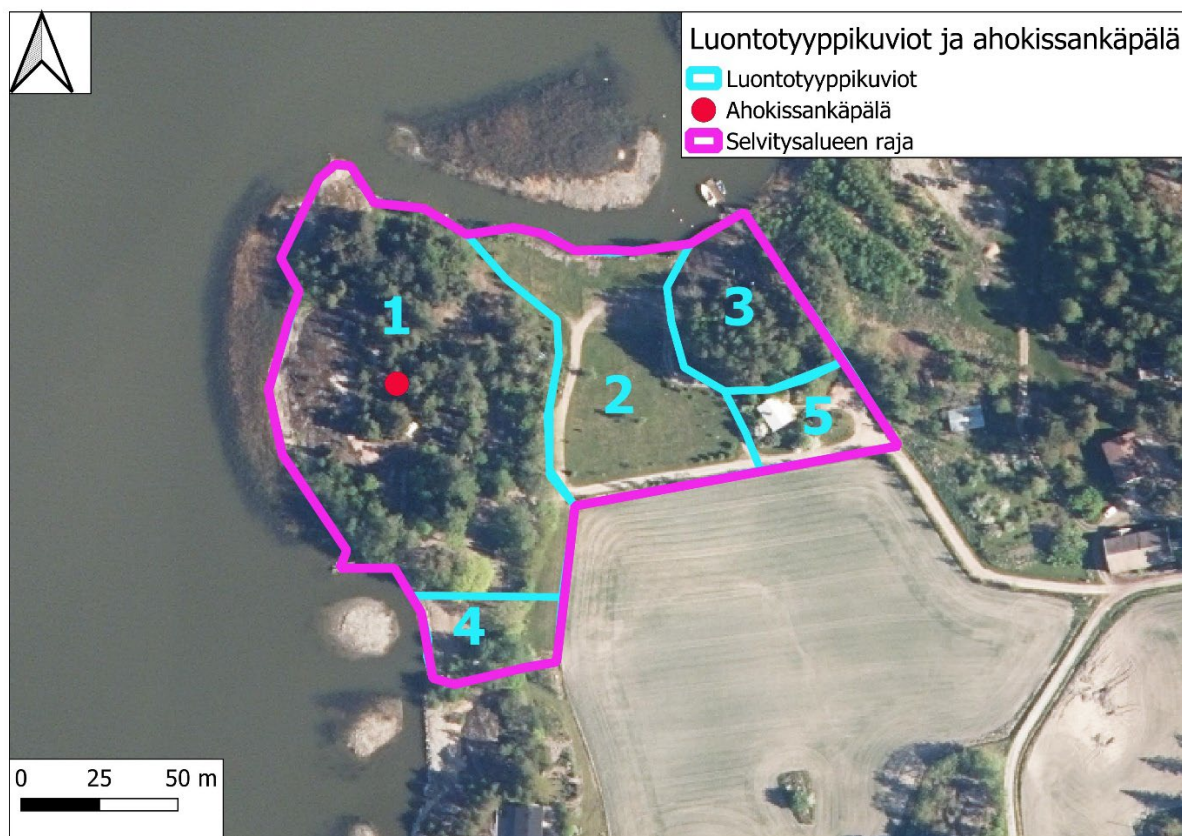
Kuva 4. Pohjoisrannan ruopattu veneväylä.

KUVIO 4 – MUOKATTU RANTA

Kuviolla on tasaista nurmikkoo ja veneranta (kuva 5) sekä kookas vaahtera ja melko kookas saarni. Eteläreunalla on pensaikkoa. Rantavedessä kasvaa hieman järviruokoa.

Kuva 5. Muokattua rantaa luontotyyppikuviolla 4.

Kartta 3. Luontotyyppikuvio ja ahokissankäpäkasvusto ilmakuvalla.

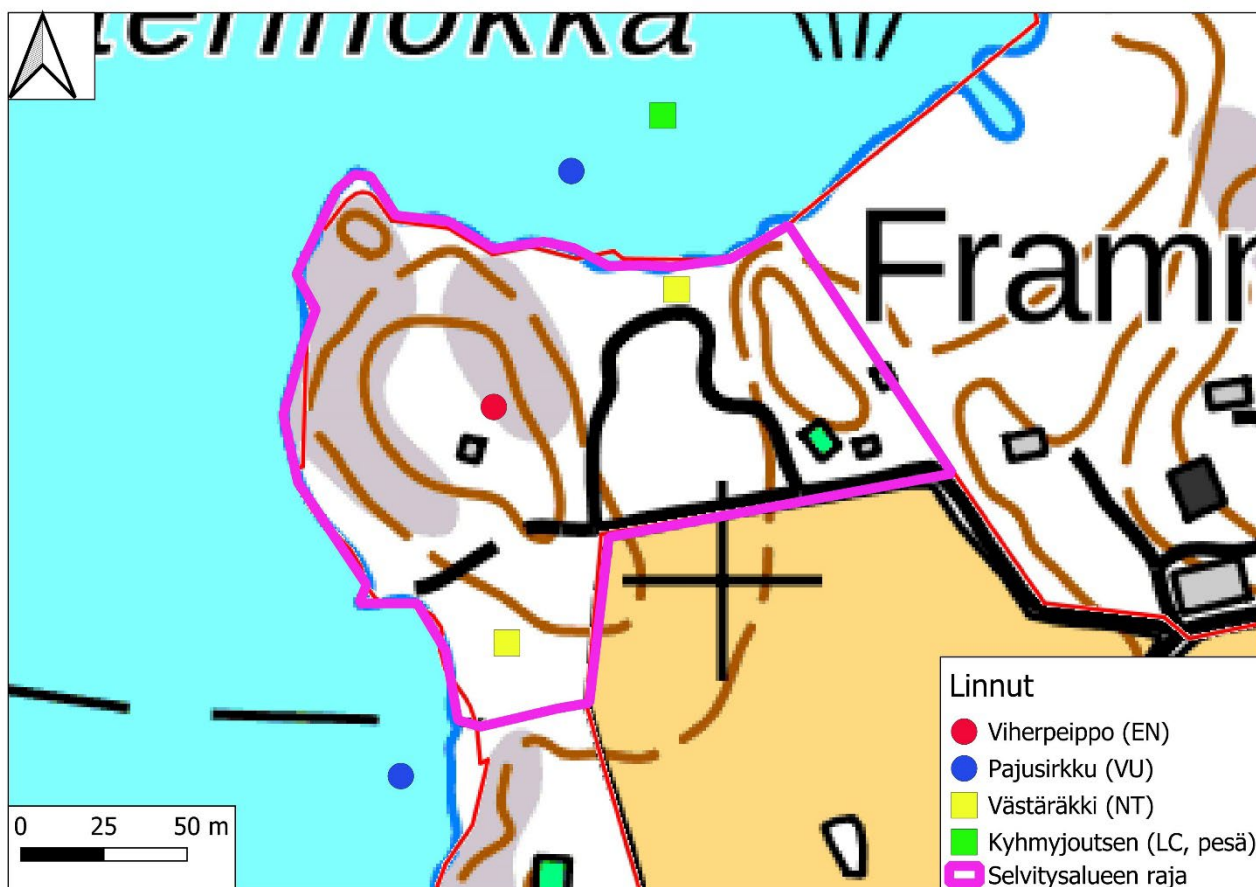
KUVIO 5 – PIHA

Piha-alue rakennuksineen ja puutarhoineen.

5. PESIMÄLINNUSTO

Pesimälinnustoa selvitettiin 11.5.2022 klo 9.00-9.20 ja 116.2022 klo 6.00-6.40. Toukokuun kartoitusaamuna sää oli puolipilvinen, tuuli oli heikkoa-kohtalaista ja ilman lämpötila +9 °C. Kesäkuun kartoitusaamuna sää oli pilvinen, lähes tyyni ja ilman lämpötila oli +14 °C.

Alueella ja sen lähiympäristössä pesii tavanomaista pihojen, pienten metsiköiden ja rantojen lajistoa. Tuoreimmassa uhanalaisuusarvioinnissa uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi arvioituja lajeja on kuitenkin muutama. Pesimälinnustoon kuuluvat kirjosiippo, kottarainen, kyhmyjoutsen, mustarastas, pajulintu, pajusirkku (vaarantunut), peippo, rantasipi, sepelkyyhky, sinitiainen, sirittäjä, talitiainen, viherpeippo (erittäin uhanalainen) ja västäräkki (silmälläpidettävä). Lisäksi alueella havaittiin sinisorsakoiraita ja telkkäpari. Rannoille on ripustettu muutamia telkänpönttöjä, joten telkän pesiminen on mahdollista. Selvitysalueen eteläpuolella ruokaili kurki, mutta alueen ja sen lähiympäristön ruovikot eivät mm. pienialaisuutensa vuoksi sovi sen pesimäympäristöksi.

Kartta 4. Tärkeimmät pesimälinnut. Kyhmyjoutsenen pesä ja muiden lajien havaintopaikat.

(EN=erittäin uhanalainen, VU=vaarantunut, NT=silmälläpidettävä, LC=elinvoimainen)

Pajusirkun, viherpeipon ja västäräkin voimakas taantuminen on johtanut niiden uhanalaistumiseen. Kaikki lajit ovat kuitenkin yhä yleisiä. Pajusirkulla oli kaksi reviiriä rantojen ruovikoissa (kartta 4). Lajin kannalta on tärkeää, että alueella säilyy ruovikoita. Västäräkki ja viherpeippo pesivät mielellään piholla ja puutarhoissa, joten kesämökkiasutus ei uhkaa niiden pesimismahdollisuuksia.

6. LEPAKOT

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit sisältyvät EU:n luontodirektiivin IV-liitteeseen, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty.

Selvitysalue on pieni ja jo rakennettu, joten yksi detektorihavainnointikerta katsottiin riittäväksi. Lepakkoja havainnoitiin 8.7.2022 klo 23.15-23.40 välisenä aikana. Sää oli selkeä, heikkotuulinen ja melko lämmin (ilman lämpötila +16 °C).

Lepakkoja ei havaittu. Niitä (todennäköisimmin pohjanlepakkoja ja vesisiippoja) voi kuitenkin ajoittain liikkua alueella. Kummallekin lajille on tarjolla sopivia saalistusympäristöjä. Sopivia päiväpiiloja tai lisääntymispaikkoja ei löytynyt rakennuksia ja muutamia linnunpönttöjä lukuun ottamatta. Talvehtimiseen soveltuvia kohteita ei löytynyt. Esimerkiksi alueen kallioissa ei ole tähän sopivia onkaloita.

Lepakoiden kannalta on suotavaa, että alueella säilyy vastaisuudessaakin puustoa.

7. MUU LAJISTO

Lintuja ja lepakkoja käsitellään aiemmissa kappaleissa.

Alueella suoritettiin yksi viitasammakkohavainnointi 10.5.2022 klo 21.00-21.20. Sää oli pilvinen, melko lämmin (ilman lämpötila +12 °C) ja tuuli oli heikkoa-kohtalaista. Viitasammakoita ei havaittu. Alueen ruovikot ovat pienialaisia ja tiiviitä. Niiden sisällä ei ole kutupaikoiksi sopivia avovesilampareita. Mainittakoon, että lajia ei havaittu myöskään selvitysalueen itäpuolen kiinteistöllä vuonna 2021 tehdyssä luontoselvityksessä.

Alueella ei ole liito-oravalle hyvin sopivia metsiköitä, eikä sieltä löydetty liito-oravan papanoita tai muita lajin esiintymisestä kertovia merkkejä 10.5.2022 suoritetussa kartoituksessa.

Suomen Lajitietokeskuksen tietokantojen perusteella selvitysalueelta tai sen lähiympäristöstä ei tunneta ennestään muiden uhanalaisten, silmälläpidettävien tai EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteen lajien esiintymiä. Tässä työssä löydettiin yksi ahokissankäpäläkasvusto (kartat 2-3).

8. YHTEENVETO

Selvitysalueella ei ole maankäytössä varsinaisesti huomioitavia luontoarvoja. Ahokissankäpäläkasvusto olisi kuitenkin hyvä pyrkiä säilyttämään, sillä tämä kasvilaji on selvästi vähentynyt viime vuosikymmeninä. Uhanalaisen (vaarantunut) pajusirkun kannalta on tärkeää, että alueella säilyy ruovikoita.

9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988. Linnuston seurannan havainnointiohjeet. 2. uusittu painos. Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.

- Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 350 s.
- Nieminen, M. 2017. Liito-orava (*Pteromys volans* Linnaeus, 1758). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 48-55. Suomen ympäristö 1/2017.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Saarikivi, J. 2017. Viitasammakko (*Rana arvalis* Nilsson, 1842). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 90-96. Suomen ympäristö 1/2017.
- Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. (www.lepakko.fi)
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO -ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.
- Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>